

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-70>

УДК 330.101.542:005.934

ТЕОРІЇ ФІРМИ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

THEORIES OF THE FIRM AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY RESEARCH

Шаповалов Віталій Олеговичкандидат економічних наук, доцент,
Полтавський університет економіки і торгівлі,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2439-7826>**Чобітько Ярослав Анатолійович**здобувач ступеню доктора філософії,
Полтавський університет економіки і торгівлі,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7243-1661>**Шишов Георгій Олександрович**здобувач ступеню доктора філософії,
Полтавський університет економіки і торгівлі,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2221-1068>**Shapovalov Vitalii, Chobitko Yaroslav, Shyshov Heorhii**

Poltava University of Economics and Trade

У статті обґрунтовується доцільність використання теорій фірми як методологічної основи для комплексного аналізу економічної безпеки підприємства. Автори наголошують, що економічна безпека підприємства не є ізольованою характеристикою, а відображає властивості фірми, що визначаються через різні теоретичні концепції. Розглянуто чотири основні онтологічні рамки фірми – як функціональної одиниці, інституційного механізму, динамічної організації та коаліції інтересів – які формують відповідні багатовимірні виміри економічної безпеки. Запропонована модель дозволяє розглядати економічну безпеку як інтегровану систему внутрішньої стійкості підприємства, здатного адаптуватися до змін, ефективно управляти ризиками та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність у мінливому зовнішньому середовищі. Такий підхід створює теоретичну базу для подальших досліджень та практичного застосування у сфері стратегічного управління безпекою підприємств.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, теорії фірми, онтологічний підхід, методологія дослідження, багатовимірна модель, функціональна одиниця, інституційний механізм, динамічна організація, коаліція інтересів.

This article substantiates the relevance of using theories of the firm as a theoretical and methodological foundation for the analysis of enterprise economic security. The authors argue that economic security should not be regarded as an isolated attribute of the enterprise but rather as a function of the characteristics attributed to the firm within specific theoretical frameworks. By integrating various conceptualizations of the firm – as an economic agent, an institutional mechanism, a dynamic organization, or a coalition of interests – the study provides a comprehensive methodological approach to modeling economic security. The article presents a methodological analysis of major theoretical perspectives on the firm, highlighting their ontological differences and analytical potential. It identifies four fundamental conceptual frameworks, each reflecting distinct dimensions of the firm's nature and functioning: the firm as a functional unit focused on resource transformation; as an institutional mechanism coordinating economic activities through contracts and rules; as a dynamic organization capable of learning and adapting; and as a coalition of stakeholders with diverse, often conflicting interests. Based on these frameworks, the authors propose a multidimensional analytical model of economic security that integrates corresponding dimensions: operational-technological, institutional-legal, adaptive-evolutionary, and coalition-behavioral. This model views economic security not as a set of isolated factors but as an interconnected system of internal resilience attributes that jointly determine the firm's ability to maintain stability, adapt to changes, and withstand external and internal threats in a complex and turbulent environment. The proposed approach advances the theoretical understanding of economic security by

embedding it within the broader ontology of the firm, thereby enabling more nuanced diagnostics, monitoring, and strategic management. It emphasizes the need for a systemic perspective that accounts for economic, organizational, behavioral, informational, contractual, and institutional aspects of security, fostering a holistic view of enterprise sustainability and competitiveness.

Keywords: economic security of the enterprise, theories of the firm, ontological approach, research methodology, multidimensional model, functional unit, institutional mechanism, dynamic organization, coalition of interests.

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування підприємств спостерігається суттєве ускладнення зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання. Геополітична напруга, затяжні військові конфлікти, глобальні фінансово-економічні дисбаланси, швидкий розвиток цифрових технологій, трансформація ринків праці та ресурсного забезпечення – усе це формує нову конфігурацію ризиків, здатних критично впливати на стійкість та ефективність підприємств. У такій ситуації проблема забезпечення економічної безпеки підприємства стає не лише елементом стратегічного управління, а й необхідною умовою його виживання та розвитку. Економічна безпека, як інтегрована характеристика стану підприємства, відображає його здатність протидіяти негативному впливу деструктивних чинників, зберігати стабільність функціонування, ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз вітчизняної наукової літератури свідчить, що поняття економічної безпеки, в тому числі і на рівні підприємства, є предметом дослідження багатьох учених. Українськими науковцями розроблено низку підходів до визначення сутності економічної безпеки, що ґрунтуються на концептах захищеності, ефективності використання ресурсів, стійкості, здатності до розвитку, гармонізації інтересів суб'єктів господарювання тощо.

Значним науковим здобутком є також спроби систематизації цих підходів за різними ознаками. Так, В. Бойко та В. Годованець виокремлюють низку ключових складових, серед яких забезпечення функціонально-ресурсної безпеки, фінансово-економічна стійкість, прибутковість і капіталізація, захист комерційної інформації, розвиток інтелектуально-кадрового потенціалу та інноваційна активність [3]. У праці В. Гаркуші та Н. Ершової систематизовано основні підходи до розуміння економічної безпеки як стану захищеності, відсутності загроз, системи заходів зі створення безпечного функціонального середовища та дотримання нормативних параметрів [4]. С. Недобой підкреслює необхідність захисту

від різнопланових загроз, орієнтацію на ефективне використання ресурсів і забезпечення стабільного функціонування в умовах динамічного ринкового середовища [8]. Водночас Г. Ткачук наголошує, що система економічної безпеки не повинна дублювати функції управління підприємством, а має бути спрямована виключно на захист від загроз [10].

Враховуючи розмаїтість підходів та багатовимірність категорії «економічна безпека підприємства», постає необхідність формування цілісного теоретико-методологічного підходу. Для її глибшого теоретичного осмислення доцільно звернутися до фундаментальних концепцій економічної теорії, які забезпечують методологічну основу для аналізу підприємства як суб'єкта господарювання, що функціонує в умовах невизначеності та обмеженості ресурсів. Запропонований підхід дає можливість інтерпретувати економічну безпеку не як ізольовану категорію, а як внутрішню притаманну характеристику функціонування підприємства, що є новим кроком у теоретичному осмисленні цієї проблеми. Застосування теорій фірми як методологічної основи дозволяє не лише поглибити концептуальне розуміння економічної безпеки, а й забезпечити зв'язок між абстрактними категоріями та практичними механізмами її досягнення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічного підходу до аналізу економічної безпеки підприємства як складної багатовимірної категорії, структура якої вибудовується на основі онтологічного осмислення природи фірми. У центрі аналітичної побудови – ідея про те, що ключові виміри економічної безпеки логічно впливають із відповідних концептуальних теорій фірми, що дозволяє сформувати цілісну багаторівневу модель дослідження економічної безпеки та закладає основу для розроблення практично релевантних інструментів її оцінювання й забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека підприємства трактується як комплексна характеристика його здатності забезпечувати стійке функціонування в умовах мінливої зовнішньої і

внутрішньої кон'юнктури. Вона відображає рівень організаційної, ресурсної та адаптаційної спроможності підприємства протистояти потенційним і актуальним загрозам, а також ефективно реалізовувати наявні можливості економічного зростання. Таким чином, у найзагальнішому вигляді економічна безпека визначається як стан захищеності підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що можуть зашкодити його стабільному функціонуванню, фінансовій стійкості, конкурентоспроможності та довгостроковому розвитку.

Водночас, науковий дискурс щодо економічної безпеки підприємства перебуває в стані активного розвитку, що супроводжується постійним уточненням змісту поняття. У прагненні охопити нові виміри цієї складної категорії дослідники пропонують розширені трактування, збагачені новими змістовими компонентами. Як зауважує Г. Ткачук, така практика сприяє глибшому розумінню структури економічної безпеки, але водночас ускладнює сприйняття категорії через надмірне розширення її змісту [10, с. 153].

У цьому контексті особливе значення набувають теорії фірми, які посідають чільне місце серед підходів, що дозволяють глибше зрозуміти природу підприємства як об'єкта управління та учасника ринкових взаємодій. Вони слугують аналітичною базою для дослідження процесів прийняття рішень, вибору організаційної структури, розподілу прав власності, управління витратами й ризиками – тобто охоплюють ключові аспекти, які безпосередньо впливають на стан економічної безпеки. Відповідно, економічна безпека розглядається як інтегральна характеристика, що відображає здатність підприємства до збереження функціональної цілісності, протидії ризикам і забезпечення довготривалої стабільності.

У сучасній економічній науці фірма розглядається не лише як технічна одиниця виробництва, а як складна соціально-економічна система, яка функціонує в умовах багаторівневих взаємодій і неоднорідних інституційних впливів. Це зумовило виникнення множини альтернативних теорій фірми, кожна з яких репрезентує окрему аналітичну перспективу. Від класичного уявлення про фірму як «чорну скриньку» до сучасних моделей, що трактують її як інституційну, контрактну або еволюційну систему, – еволюція поглядів свідчить про зміну методологічних орієнтирів економічної теорії.

Як зауважують О. В. Ареф'єва та Н. В. Васюткіна, «подібно до того як сама

фірма пройшла тривалий етап формування внутрішніх організаційних структур і зовнішніх взаємозв'язків з середовищем, багатогранною є еволюція теоретичних концепцій, що пояснюють існування фірми, її роль в економічній системі і різноманіття форм її внутрішньої організації та підходів до вибору основних процесів управління» [1, с. 60].

На думку Л. О. Лігоненко, у процесі розвитку підприємства спостерігається поступовий перехід від орієнтації на короткострокові цілі, зосереджені на інтересах окремого власника, до реалізації довгострокових стратегій, що враховують потреби широкого кола внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів. Відповідно, трансформується і система цільових орієнтирів – від вузько фінансових результатів до більш комплексних критеріїв, таких як життєздатність, стійкість та інноваційний розвиток. Це, своєю чергою, зумовлює необхідність застосування складніших підходів до вимірювання ефективності та управління [7, с. 230].

Зважаючи на зростання складності функціонування сучасного підприємства та багатовимірність категорії економічної безпеки, доцільним є звернення до онтологічного розшарування уявлень про фірму як об'єкт дослідження. Як наголошує Т. Решетняк, будь-яке наукове знання включає онтологію – фундаментальне уявлення про предмет дослідження – та методологію, що визначає способи пізнання цього предмета [9, с. 42].

Це передбачає виділення таких базових концептуальних рамок, які описують фірму як об'єкт із певною стійкою сутністю. Онтологічні рамки у цьому контексті виконують роль мета-теоретичних підходів, які не тільки відображають багатогранність фірми, а й дозволяють побудувати цілісну аналітичну структуру для подальшого дослідження її поведінки, вразливостей та здатності до виживання.

Для забезпечення теоретичної цілісності та практичної застосовності у дослідженні економічної безпеки підприємства критично важливо обґрунтувати вибір онтологічних рамок. Відповідні критерії відображають ключові вимоги до концептуальної моделі, яка має бути одночасно аналітично продуктивною, теоретично обґрунтованою, системно інтегрованою та релевантною для вивчення специфіки функціонування фірми в умовах сучасних викликів. Узагальнено ці критерії представлені на рис. 1.

Аналітична продуктивність онтологічної рамки визначається її здатністю генерувати релевантні змінні, моделі поведінки та фак-

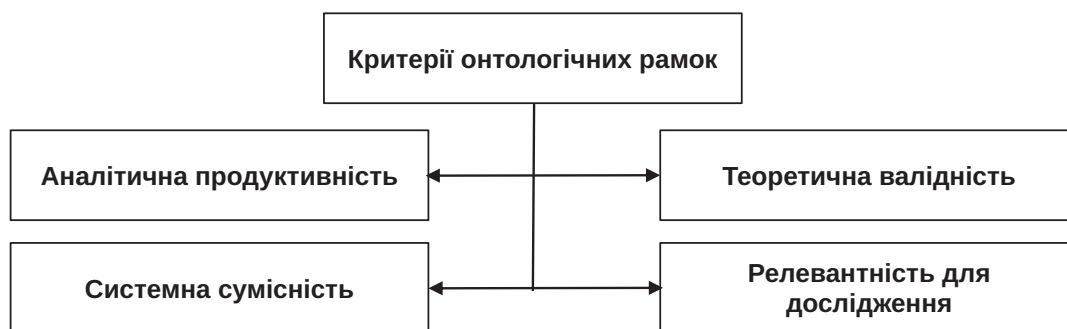

Рис. 1. Ключові критерії вибору онтологічних підходів у дослідженні фірми

Джерело: сформовано авторами

тори ризику, які є важливими для детального вивчення об'єкта дослідження. Це означає, що кожна рамка має забезпечувати логіку, яка дає змогу пояснювати і прогнозувати явища, пов'язані з функціонуванням фірми.

Теоретична валідність означає, що вибрані онтологічні рамки узгоджуються із сучасними досягненнями економічної та організаційної науки. Це означає, що вони базуються на загальновизнаних теоретичних підходах і підтримані емпіричними дослідженнями, що гарантує їх надійність і стійкість.

Системна сумісність вказує на можливість інтеграції різних онтологічних рамок у єдину, багатовимірну та когерентну концептуальну схему. Це означає, що обрані підходи не суперечать одна одній, а доповнюють і посилюють загальне розуміння фірми як складної системи. Така сумісність дозволяє врахувати широкий спектр факторів і аспектів, від технологічних і структурних до соціально-політичних, створюючи цілісне бачення, необхідне для глибинного аналізу.

Релевантність для дослідження – здатність онтологічної рамки виявляти ключові аспекти об'єкта дослідження, що мають суттєве значення для розуміння його сутності, поведінки та взаємодії в межах дослідницької проблематики. Такий критерій забезпечує фокусування аналітичних зусиль на найбільш важливих і водночас дієвих компонентах системи, що вивчається.

З урахуванням окреслених критеріїв у таблиці 1 представлено чотири онтологічні рамки, які репрезентують ключові способи розуміння фірми як об'єкта соціально-економічного аналізу. Сукупно вони забезпечують цілісне бачення фірми як складної соціально-економічної системи.

Фірма як функціональна одиниця. У межах цієї рамки фірма розглядається як система,

що виконує функцію перетворення вхідних ресурсів на готові продукти або послуги. Теоретичним підґрунтям є класична та неокласична економічна теорія, зокрема теорія виробничої функції, яка моделює підприємство як «чорну скриньку» з певними вхідними (ресурси) та вихідними (продукти) параметрами. Такий підхід зосереджується на ефективності використання ресурсів, оптимізації витрат, виборі технологій і масштабі виробництва. Він широко застосовується в емпіричних дослідженнях продуктивності, ефективності підприємств, технічного прогресу та факторного аналізу. Аналітична сила цієї рамки полягає в її точності, операціоналізованості й придатності до кількісного вимірювання.

Фірма як інституційний механізм. Цей підхід репрезентує фірму як інституційну конструкцію, яка забезпечує координацію дій економічних агентів за допомогою контрактів, норм, прав власності та формальних і неформальних правил. Теоретично рамка базується на працях Р. Коуза, О. Вільямсона, М. Дженсена й інших представників неоінституціоналізму. У цій парадигмі фірма пояснюється як альтернатива ринку, що виникає внаслідок намагання зменшити трансакційні витрати. Агентська теорія, теорія прав власності та контрактна теорія організацій також входять до цього кола. Ця рамка має широке застосування при дослідженні корпоративного управління, структур власності, контрактного дизайну, інтеграційних рішень тощо. Її аналітичний потенціал полягає в здатності описувати механізми координації, проблеми довіри, опортунізму та конфліктів інтересів.

Фірма як динамічна організація. У межах цієї онтології фірма розуміється як адаптивна організація, що накопичує знання, формує компетенції та розвиває динамічні здібності в умовах постійної зміни середовища. Її тео-

Таблиця 1

Онтологічні інтерпретації фірми: концептуальні виміри та аналітичні можливості

Концептуальний фокус	Теоретичні джерела	Приклади застосування	Аналітичний потенціал
Фірма як функціональна одиниця			
Перетворення ресурсів у продукт, ефективність, технологія	Класична та неокласична теорія, теорія виробничої функції	Аналіз продуктивності, ефективності, масштабів виробництва	Дає можливість кількісного вимірювання ефективності, моделювання виробничих процесів, оптимізаційних розрахунків
Фірма як інституційний механізм			
Координація через правила, контракти, права власності	Теорія трансакційних витрат, агентська теорія, теорія прав власності, теорія контрактів	Корпоративне управління, структура власності, дизайн контрактів	Дозволяє аналізувати витрати координації, опортунізм, формування інституційної структури
Фірма як динамічна організація			
Адаптація, навчання, накопичення знань, інновації	Еволюційна економіка, ресурсна теорія, компетентнісна теорія	Цифрові трансформації, розвиток інновацій, стратегічна гнучкість	Розкриває здатність до змін, внутрішні джерела розвитку, механізми конкурентної переваги
Фірма як коаліція інтересів			
Взаємодія акторів, конфлікти інтересів, влада, політика	Поведінкова теорія, теорія стейкхолдерів, політичні моделі організацій	Аналіз прийняття рішень, управлінські конфлікти, внутрішня політика	Пояснює нефункціональні аспекти поведінки, роль влади, компромісів, неформальних структур

Джерело: сформовано авторами на основі узагальнення [1; 5; 6; 7]

ретичні джерела включають еволюційну економіку, ресурсну теорію та концепцію динамічних здібностей. Тут увага зміщується з формальних структур на внутрішні процеси навчання, інновацій, організаційного розвитку та стратегічної гнучкості. Ця рамка особливо продуктивна при аналізі цифрових трансформацій, інноваційних стратегій, конкурентних переваг у нестабільних умовах. Вона дозволяє виявити внутрішні джерела стійкості фірми, її здатність до адаптації, а також механізми формування й утримання стратегічного ресурсу.

Фірма як коаліція інтересів. Цей вимір розглядає фірму як соціально-політичну систему, у якій взаємодіють численні актори — власники, менеджери, працівники, зовнішні стейкхолдери — кожен із власними інтересами, цілями та ступенем впливу. Теоретичні витоки цієї рамки сягають поведінкової теорії фірми, агентської теорії, теорії стейкхолдерів, політичних моделей організації, а також елементів критичної менеджмент-теорії. Вона дозволяє виявити внутрішні суперечності, конфлікти,

неформальні структури впливу, політичні торги та механізми влади. Цей підхід особливо корисний для аналізу прийняття рішень в умовах невизначеності, пошуку компромісів, організаційної культури, інституційної логіки та соціального капіталу. Його аналітична цінність полягає у здатності пояснити нефункціональні, але значущі аспекти поведінки фірми.

Сформульовані онтологічні рамки дають змогу розглядати фірму як багатовимірну систему, у якій функціональні, інституційні, динамічні та політичні аспекти взаємодіють і визначають характер її поведінки в складному та мінливому середовищі. Такий комплексний підхід створює міцне теоретичне підґрунтя для аналізу економічної безпеки підприємства – цілісного стану, що відображає здатність організації підтримувати стійкість, ефективно адаптуватися до змін і протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Відповідно, економічна безпека підприємства набуває багатовимірного змісту, охоплюючи економічні, організаційні, поведінкові, інформаційні, контрактні та інституційні виміри.

Для систематизації подальшого аналізу економічної безпеки підприємства доцільно співвіднести кожну з онтологічних рамок фірми з відповідним аналітичним виміром економічної безпеки. Така відповідність не лише конкретизує аспекти, в межах яких доцільно розглядати ризики та механізми безпеки, але й формує структурну основу для побудови багатовимірної моделі забезпечення економічної стійкості підприємства.

Операційно-технологічний вимір економічної безпеки відповідає онтологічному уявленню фірми як функціональної системи, що перетворює вхідні ресурси на кінцеві продукти або послуги. У цьому контексті фокус дослідження зміщується на техніко-економічні процеси, виробничі потужності, логістику, постачання та ефективність операційної діяльності. Економічна безпека на цьому рівні визначається здатністю підприємства забезпечувати стабільне, безперебійне функціонування основних виробничих та управлінських процесів із мінімальними витратами та з високою продуктивністю. Ключовими ризиками операційно-технологічного виміру є: збої у виробництві, залежність від критичних постачальників, технологічна відсталість, низька енергоефективність, дефекти продукції, вразливість до перебоїв у ланцюгах постачання. Особливу загрозу становлять порушення ритмічності виробництва або обслуговування, що можуть спричинити втрати доходів, зростання витрат та зниження конкурентоспроможності. Інституційно-правовий вимір економічної безпеки ґрунтується на онтологічному розумінні фірми як інституційного механізму – тобто

організаційної форми координації, що функціонує в межах формальних і неформальних правил, контрактів, правових норм і структур власності. У цьому контексті економічна безпека розглядається як здатність підприємства діяти в стабільному нормативному середовищі, забезпечувати юридичну визначеність взаємовідносин із контрагентами та уникати надмірних трансакційних витрат. До ключових ризиків у цьому вимірі належать: інституційна невизначеність, непрозорість прав власності, слабкий або непередбачуваний правозахист, конфлікти між власниками й менеджментом (агентські проблеми), регуляторний тиск, корупційні практики, ризики недобросовісної поведінки контрагентів. Особливу загрозу становить низька якість контрактного менеджменту, що може призводити до судових спорів, фінансових втрат і втрати репутації. Адаптивно-еволюційний вимір економічної безпеки впливає з онтології фірми як динамічної організації – системи, що здатна до навчання, накопичення організаційного знання, розвитку компетенцій і постійного оновлення стратегічних ресурсів. У цьому вимірі економічна безпека інтерпретується як спроможність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища, зберігати гнучкість, ініціювати інновації та еволюціонувати без втрати функціональної цілісності. Ризики цього виміру пов'язані не з одномоментними загрозами, а з тривалими процесами деградації адаптивного потенціалу. Сюди належать: технологічне відставання, брак інноваційної активності, організаційна інерція, втрата ключових компетенцій, зниження здатності до

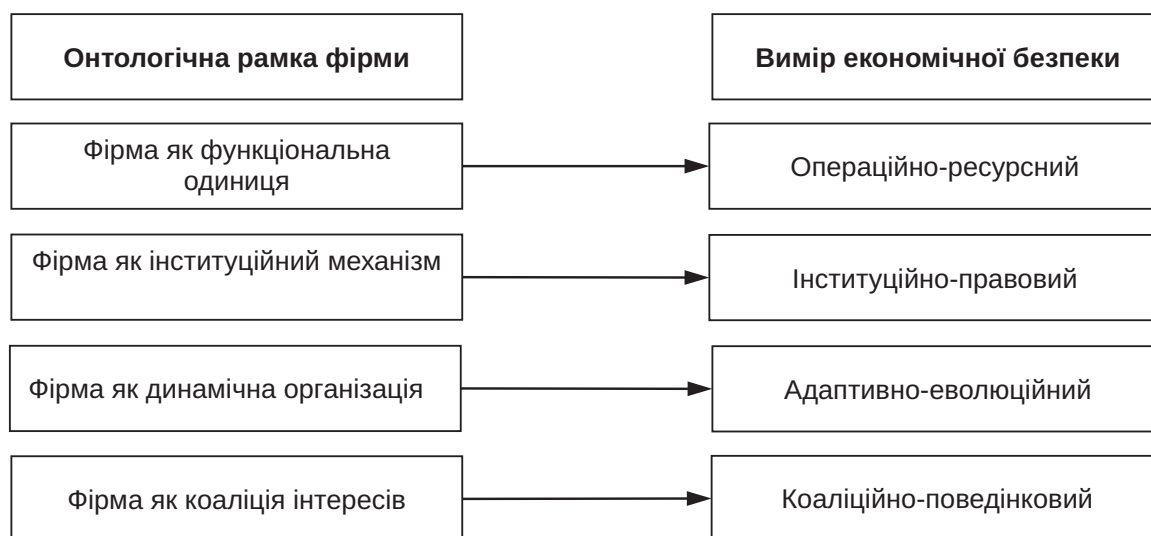

Рис. 2. Онтологічне узгодження вимірів економічної безпеки підприємства

Джерело: сформовано авторами

навчання, неспроможність інтегрувати нові знання чи практики. Небезпеку становить і стратегічна негнучкість, коли фірма не реагує на зміни ринку, нові технології чи соціальні очікування.

Коаліційно-поведінковий вимір економічної безпеки спирається на уявлення про фірму як коаліцію інтересів – множину індивідуальних і групових акторів із різними, часто суперечливими цілями, ресурсами та впливом. У межах цієї онтології підприємство постає не як однорідний суб'єкт, а як арена взаємодії, переговорів і конфліктів між власниками, менеджерами, працівниками, підрозділами, зовнішніми стейкхолдерами. Економічна безпека в такому вимірі трактується як стабільність і керованість внутрішніх соціально-поведінкових процесів, що забезпечують єдність дій в умовах множинності інтересів. Основними ризиками в цьому вимірі є: внутрішні конфлікти, низька мотивація працівників, опір змінам, неформальні владні групи, дефіцит довіри між рівнями управління, неефективна комунікація, зниження організаційної лояльності, токсична культура. Зовнішні ризики можуть бути пов'язані зі зміною ставлення ключових груп стейкхолдерів, кризою репутації, соціальним тиском або активністю профспілок. Усе це знижує керованість організації й підвищує вразливість до стресів.

Розгляд економічної безпеки підприємства в межах чотирьох онтологічних вимірів – операційно-технологічного, інституційно-правового, адаптивно-еволюційного та коаліційно-поведінкового – дозволяє сформувати комплексне уявлення про її сутність як багатфакторного, динамічного і системно зумовленого явища. Кожен вимір висвітлює окремий аспект організаційного буття фірми: від

матеріально-технічної основи до глибинної структури інтересів і відносин влади. Такий багатовимірний підхід не лише поглиблює аналітичні можливості дослідника, а й забезпечує методологічну основу для діагностики, моніторингу та стратегічного управління економічною безпекою як інтегральним станом підприємства.

Висновки. У результаті дослідження економічна безпека підприємства розглядається не лише як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, а як інтегральна здатність організації зберігати функціональну цілісність, підтримувати стабільність ключових процесів, адаптуватися до змін та досягати стратегічних цілей розвитку в умовах невизначеності. Такий підхід акцентує увагу не на фіксації окремих загроз чи ризикових показників, а на виявленні системних чинників стійкості або вразливості підприємства. До них належать структура, механізми управління, комунікаційні мережі, інституційні обмеження, моделі поведінки та характер взаємодії з зовнішнім середовищем. Впровадження цієї багатовимірної парадигми відкриває нові можливості для розробки комплексних інструментів діагностики, моніторингу та стратегічного планування економічної безпеки. У подальших дослідженнях доцільно зосередитись на емпіричній валідації запропонованої моделі, розробці методик оцінки окремих вимірів та інтеграції результатів у системи управління ризиками підприємств різних галузей. Таким чином, теоретичне осмислення економічної безпеки через призму онтологічних концепцій фірми сприяє формуванню більш ефективних підходів до забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємств в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ареф'єва О. В., Васюткіна Н. В. Управління підприємством в теорії фірми. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 24. С. 60–64.
2. Богуславський О. В., Нікітіна Т. А. Основні підходи до класифікації теорій фірми. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2017. Вип. 2(35). С. 80–87.
3. Бойко В., Годованець В. Структуризація наукових підходів до визначення сутності економічної безпеки підприємства. *Development of Service Industry Management*. 2024. № 3. С. 14–18. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(2))
4. Гаркуша В., Ершова Н. Систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>
5. Горняк О. В. Еволюція концептуальних підходів до аналізу фірми в економічній теорії. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 7(1). С. 79–82. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vopn_econ_2016_21_7\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vopn_econ_2016_21_7(1)_19)
6. Івашина О. Ф., Івашина С. Ю., Терещенко Т. Є. Еволюція теорії фірми в контексті цифровізації економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2024. № 4(88). С. 45–55.

7. Лігоненко Л. О. Обґрунтування теоретичних засад економічного управління підприємством з позиції теорії фірми. *Бізнес Інформ*. 2013. № 5. С. 227–231.
8. Недобой С. Сутність поняття економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-72>
9. Решетняк Т. Онтологія та методологія в сучасній теорії фірми: аналіз взаємозв'язку. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 10, № 1. С. 42–45. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/scan_2012_10\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/scan_2012_10(1)_10)
10. Ткачук Г. О. Теоретичні аспекти економічної безпеки сучасного підприємства: наукові підходи до тлумачення базової категорії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 29. С. 151–155.

REFERENCES:

1. Arefieva O. V., Vasyutkina N. V. (2013) Upravlinnya pidpryyemstvom v teoriiy firmy [An Enterprise Management is in The Theory of Firm]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, no. 24, pp. 60–64.
2. Boguslavskyy A., Nikitina T. (2017) Osnovni pidkhody do klasyfikatsiyi teoriy firmy [Main Approaches to Classification of Theories of The Firm]. *Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky*, vol. 2(35), pp. 80–87.
3. Boiko V., Hodovanets V. (2024) Strukuryzatsiya naukovykh pidkhodiv do vyznachennya sutnosti ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Structuring of Scientific Approaches to Determining The Essence of The Economic Security of The Enterprise]. *Development of Service Industry Management*, no. 3, pp. 14–18. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(2))
4. Garkusha V., Iershova N. (2021) Systematyzatsiya naukovykh pohlyadiv shchodo sutnosti ponyattya "ekonomichna bezpeka pidpryyemstva" [Systematization of Scientific Views on The Essence of The Concept of "Economic Security of The Enterprise"]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 28, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>
5. Hornyak O. V. (2016) Evolyutsiya kontseptualnykh pidkhodiv do analizu firmy v ekonomichniy teoriiy [Evolution of Conceptual Approaches to The Analysis of The Firm in The Economic Theory]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika – Odesa National University herald. Series: Economy*, Iss. 21, vol. 7-1(49), pp. 79–82.
6. Ivashyna O., Ivashyna S., Tereshchenko T. (2024) Evolyutsiya teoriy firmy v konteksti tsyfrovyzatsiyi ekonomiky [Evolution of The Theory of The Firm in The Context of The Digitalisation of The Economy]. *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya – Scientific View: Economics and Management*, no. 4(88), pp. 45–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2024-88-6>
7. Ligonenko L. (2013) Obgruntuvannya teoretychykh zasad ekonomichnoho upravlinnya pidpryyemstvom z pozytsiyi teoriy firmy [Substantiation of Economic Management of a Company from the Point of View of the Theory of the Firm]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 5, pp. 227–231.
8. Nedoboi S. (2024) Sutnist ponyattya ekonomichnoyi bezpeky [The Essence of the Concept of Economic Security]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-72>
9. Reshetnyak T. (2012) Ontolohiya ta metodolohiya v suchasniy teoriiy firmy: analiz vzayemozv'yazku [Ontology and methodology in the contemporary theory of firm: independence and interrelation]. *Ekonomichnyy analiz – Economic Analysis*. vol. 10, no. 1, pp. 42–45.
10. Tkachuk H. O. (2020) Teoretychni aspekty ekonomichnoyi bezpeky suchasnogo pidpryyemstva: naukovy pidkhody do tлумachennya bazovoyi katehoriyi [Theoretical Aspects of Economic Security of The Modern Enterprise: Scientific Approaches to The Interpretation of The Basic Category]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Uzhhorod National University Herald. International Economic Relations and World Economy*, vol. 29, pp. 151–155. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-29-30>